

אביעד כוהורילס ועדי חשמונאי

מי בסביבה

תל-אביב

דררה. דוחקת מינים מקומיים

מלחמת המינים

הדררות הירוקות והיפות, המיינות ונמלי האש הם רק חלק משלל מינים פולשים שמאיימים על ישראל. הם פוגעים ביבולים, מעבירים פטריות, הורסים תשתיות חשמל ואפילו עלולים לעוות את חיות המחמד שלכם. הטיפול עולה מיליונים, אך בחברה להגנת הטבע מזהירים שאם לא נתעורר, לא נצליח לעצור את הפלישה הבאה

צילום: עודד כהן

פארק הירקון בתל-אביב הוא אחד המקומות הנהררים למנר זה ולפעילות ספורטיבית, ואם תגיעו לפינת החי הידועה בצדו הדרומי, באזור רחוב קוסובסקי בשכונת כנלי, תוכלו לצפות בלהקות גדולות של ציפורים ירוקות מסוג דררה, שמתקממות על העצים ומקיימות בצמרותיהם מקהלה עליוה. מתברר שהסיפור עליו הרבה פחות מכפי שחושבים. הדררה היא רק דוגמה אחת למין פולש שמשנה את סביבתו הפיזית וגורם לדחיקה של המינים המקומיים. היא מסלקת את הנקרים מקניהם באלימות למשל.

פולשת נוספת ממשפחת בעלי הכנף היא המ' יינה המצויה, שהגיעה לישראל בייבוא למטרות נוי, אבל התרבתה ללא בקרה עקב רשלנות האחראים לפארקים באזור תל-אביב אשר לא מנעו את כריחתה מהכלובים. המיינה מוזיקה ליבולי כרמים, מעבירה פטריות, פוגעת בתש תיות חשמל, חומסת ביצים וגוזלים של ציפורי שיר ומתחרה על מקורות מזון. אף שבעיית המינים הפולשים השונים (בעלי חיים וצמחים) רלוונטית כמעט לכל תחומי החיים ופוגעת בתשתיות, באיכות המים, בחק לאות, בתירות ובבריאות הציבור, אפשר לומר שהמערכת הפררלית כאן לא נערכה עד היום לטיפול מערכתי כוללני בתופעות מוזיקות ומ סוכנות אלה. בהיעדר בדיקות והערכות קשה מאוד לאמוד את היקפי הנזק. לעומת זאת, בעולם מוערכות השפעותיהם השליליות של המינים הפולשים

הפגיעה במגוון הביולוגי כולל חבלה בנמלים ובפרוקי רגליים ופגיעה בעיניהם של חיות מחמד שאף מביאה לעיוורון. עקיצתה כואבת והיא מהווה מטרד לתושבים בבתים, בחצרות ובמקומות בילוי.

פולש נוסף הוא חרקינית הדקל. מדובר בחרק שהתיישב בחוטרי תמרים שהובאו מאסיה, והתפשט בעקבות רכישה ונטיעה של דקלי נוי וחוטרים נגועים מצד רשויות מקומיות וחקלאים בצפון ובבקעת הירדן. נזקי החרק גורמים למוות של עצי הדקל ולפגיעה מסחרית ביבולי התמרים ומסכנים תשתיות של כבישים וחשמל.

עלויות הטיפול של הרשויות ושל משרד החקלאות בנמלת האש ובחרקינית הדקל הן מיליוני שקלים בשנה. מינים פולשים נוספים בתחום הצומח הם יקינטון המים, הכנימה הצהובה והשיטה הכחלחלה. נזק של היקינטון רב-מערך כתי והוא פוגע במשק המים באמצעות צמצום הגשם המחלחל לאקוויפר החוף באזור החולות. כמו כן הוא מזיק למסלולי המראה ולתשתיות ביטחוניות ומשפיע על מגוון הביולוגי דרך השתלטות ודחיקה של צמחים מקומיים.

השיטה הכחלחלה הוכנסה לישראל כדי לסיע בייצוב חולות ולשמש כעץ ייעור, אבל התפשטה לצדי דרכים, מסילות ברזל וכבישים ושורשיה פוגעים בתשתיות צנרת וגורמים לקריסת גדות נחלים. נזקה כה מורכבים עד שכמה רשויות (מעצ, רכבת ישראל, רשות הניקוז, קק"ל ורט"ג) מקצות מיליוני שקלים בשנה למיגורה.

אלון רוטשילד, רכז מגוון ביולוגי בתורה להגנת הטבע, טוען כי לא רק שהמינים הפולשים המצויים בישראל הם כמעט מקרה אבוד, אנו גם לא ערוכים לאלא שטרם הגיעו. לדבריו, אף שיש כמה גופים ממשלתיים שמנסים למנוע פלישות ביולוגיות, אין מערך ייעודי ורב-תחומי שמצליח להכיל את מורכבות הנושא, והטיפול טובל מביזור ומחוסר יעילות.

המצבתו הדחופה היא להקים רשות עצמאית לבטיחות ביולוגית או רשות כפופה למשרד ממשלתי שתטפל בבעיה ותגן על כלל האינטרסים – מגוון ביולוגי, חקלאות, בריאות, תיירות ותשתיות.

המונח וילה בג'ונגל, שהפך את ישראל ליעד מפתה עבור פליטים, נשאר רלוונטי בכל הקשור לחי ולצומח, וגם כאן נדרש טיפול חקיקתי (יש מינים פולשים שמוגדרים מוגנים כפקודת היערות) ומעשי מורכב שיש לו חזון, בבחינת ראיית הנולד, כזה שלא מאפיין לצערנו גופים שלטוניים בישראל. ❊

אביעד פוהורילס

צילום: זהר יואי

חסות מים. צמח פולש

ב־1.4 טריליון דולר; רק בארה"ב נאמד הנזק ב־130 מיליארד דולר, ש־60 מיליארד מתוכם בגין נזקי חקלאות.

אחד המינים הפולשים שאמריקה הצפונית מתמודדת איתו הוא צרפת הזברה, שהגיעה מהים השחור לאגמים הגדולים בארה"ב והתרבתה ללא בקרה תוך סתימת טורבינות רוח וצנרות. נחש העצים החום הגיע לאי גואם אחרי מלחמת העולם הראשונה בתוך מכולה שעגנה בנמל. הוא השמיד אוכלוסיות גדולות של ציפורים ואפילו חדר למיטות של בני אדם והכיש אותם.

סוגים שונים של מינים פולשים כבר יצרו בישראל נזקים בלתי הפיכים. הבעיה הגדולה היא שהטיפול במינים המוכרים יגרור בשנים הקרובות "ייבוא" קטלני של מינים נוספים, ואלה יהפכו את מערכות חיינו לבלתי נסבלות עוד יותר.

ב־1997 חדרה למפעל בקיבוץ בעמק הירדן נמלת האש הקטנה כנוסעת סמויה במטען של בולי עץ. הנמלה זוהתה כאן רק 8 שנים אחרי הגעתה, לאחר שכבר הופצה בשתילים ובחומר גזם מרוסק בכל רחבי הארץ. נזקה נרחבים וחולגים לחקלאות ולעסקי התיירות.

בעיית המינים הפולשים רלוונטית כמעט לכל תחומי החיים ופוגעת בתשתיות, באיכות המים, בחקלאות, בתיירות ובבריאות הציבור. בהיעדר בדיקות והערכות קשה מאוד לאמוד את היקפי הנזק. לעומת זאת, בעולם מוערכים פגעי המינים הפולשים ב־1.4 טריליון דולר